

УДК 378.147:021.64(027.7)

PSYCHOLOGICAL – PEDAGOGICAL COMPETENCES OF LIBRARY SPECIALISTS**ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ КОМПЕТЕНЦІЇ БІБЛІОТЕЧНИХ ФАХІВЦІВ****Holovina I. / Головіна І.А.,***librarian / бібліотекар,***Morozova L. / Морозова Л. Ю.,***librarian / бібліотекар**Municipal Institution «Uman Taras Shevchenko Professional College Of Education and Humanities of Cherkasy Regional Council»**КЗ «Уманський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж ім. Т.Г.Шевченка Черкаської обласної ради»*

Анотація. У статті розкривається новаторський підхід до розглядання психолого-педагогічних компетентностей як динамічного інструменту, спрямованого на активне впровадження інновацій у медіапростір бібліотек, забезпечуючи їхню адаптацію до викликів цифрової епохи. Виділено ключові компетентності, необхідні для бібліотечного фахівця в епоху цифрових трансформацій. Запропоновано системний підхід до розвитку компетентностей, включаючи навчання, тренінги та постійне професійне вдосконалення для забезпечення актуальності навичок.

Ключові слова: професійна компетентність, цифрова грамотність, бібліотечний фахівець, інноваційний медіапростір бібліотеки.

Вступ.

Сучасні зміни в освітній сфері держави потребують перегляду цілей, змісту, форм, методів професійної підготовки фахівців бібліотечно-інформаційної сфери, що передбачає переосмислення професії бібліотекаря в цілому. Особливої значущості цей аспект набуває в контексті стратегічних завдань реформування державної системи освіти та у зв'язку з трансформацією функцій і основних напрямів діяльності сучасних книгозбірень, котрі з традиційних бібліотек-сховищ еволюціонували в бібліотечно-бібліографічні, науково-інформаційні та культурно-просвітницькі центри.

Бібліотеки сьогодні є найважливішими інформаційними центрами зі збору та розповсюдження інформації, а бібліотекарі – навігаторами у величезному світі інформування та знань, які сприяють доступу до світових інформаційних ресурсів, допомагають користувачеві орієнтуватися в традиційному книжковому та електронному середовищі. У процесі своєї діяльності бібліотечні фахівці стикаються з новими завданнями, різними видами інформації, способами її передачі, новітніми технологіями.

Основний текст.

Компетентний бібліотекар майстерно володіє знаннями, вміннями й навичками, які відповідають вимогам сучасного суспільства. Крім вузькопрофесійних знань у межах бібліотечної професії, він обізнаний у суміжних галузях і сферах діяльності, як-от: ІТ, правознавство, культурологія, мовознавство, педагогіка, психологія, соціологія тощо.

Крім суто професійних знань і умінь, компетентність включає особисту здатність фахівця: аналізувати; оцінювати; порівнювати; структурувати

інформацію; логічно мислити; працювати в команді; розв'язувати проблеми різного ступеня складності; спілкуватися з відвідувачами; відбирати й надавати інформацію користувачам; проявляти ініціативу; постійно підвищувати свій освітній рівень; вирішувати низку професійних завдань і готовність до своєї професійної ролі в тій чи іншій сфері діяльності тощо[1].

Чим складніші завдання може вирішувати певний спеціаліст, тим вищою компетентністю він володіє.

Професійна компетентність бібліотекаря передбачає:

- надання інформаційних послуг користувачам, управління ресурсами;
- дотримання принципів загальнодоступності інформації та їх реалізацію в культурно-освітній діяльності;
- комплектування фонду традиційними й електронними носіями інформації відповідно до стандартів бібліотечної справи в Україні;
- планування та звітність;
- автоматизацію бібліотечних процесів;
- володіння кодексом етики та поведінки[2].

В епоху науково-технічного прогресу, коли в соціум активно й упевнено увійшли комп'ютери та інтернет, великою проблемою стала відсутність живого спілкування. Люди, а особливо молоде покоління, вербально спілкуються дуже мало. Через це в них виникає безліч труднощів із соціалізацією. Часто молодь не вміє і боїться висловлювати вголос свою думку, тому доречним і корисним буде проведення тренінгу з ораторського мистецтва «VIP-спікер».

Такі тренінги набувають популярності в цілому світі та мають хороші результати:

- почуватися впевненіше в соціумі;
- відстоювати свою думку та переконання;
- не боятися спілкування та говорити вголос на будь-яких публічних заходах – від банального складання заліку або захисту дипломного проекту до серйозної презентації перед партнерами або новими клієнтами;
- володіти своїм голосом (тембром, динамікою та інтонацією).

Слухачі дізнаються:

- як здобути визнання в суспільстві або навіть певну популярність у своєму колі;
- як удосконалити вміння переконувати.

Вони матимуть змогу:

- корисно та цікаво провести час;
- завести нових друзів.

Ведучими тренінгових занять повинні бути професіонали – тренер і логопед. Цій віковій категорії також будуть цікаві різні турніри, дискусії. Варто провести огляди та рекламу літературних новинок. Завжди актуальні організовані бібліотечними фахівцями артзустрічі з письменниками, художниками, стилістами.

Використовуючи традиційні й інноваційні форми соціокультурної та виставкової роботи, бібліотекарі дають змогу читачам побачити й переконатись

у тому, що, незважаючи на складне фінансове та економічне становище, книгозбірні завдяки компетентним фахівцям нині є сучасними, цікавими й різнобічними, де можна безкоштовно, корисно провести час.

Складні політичні процеси, які сьогодні відбуваються в нашій країні, спонукають бібліотекарів проявляти компетентність у популяризації національно-патріотичної літератури – під час оформлення тематичних книжкових виставок, презентацій книжок та інших масових заходів. Інформування доцільно проводити через дошки оголошень, тематичні папки, інформдайджести, інформдос'є, індивідуальні повідомлення, якщо є технічна можливість – розміщувати відомості на сайті бібліотеки.

Отже, сучасний розвиток інформаційного суспільства сприяв оновленню кваліфікаційних характеристик працівників бібліотечно-інформаційної сфери. Узагальнимо їх таким чином:

✓ володіння інтелектуальним інструментарієм, що уособлює потенціал фахівця до формування здатності самостійно вирішувати професійні завдання в умовах багатофакторного інформаційно-комунікаційного простору;

✓ готовність до опанування нових інформаційних технологій, уміння створювати власні пошукові системи та вторинні джерела інформації;

✓ розвиненість аналітичного мислення, що означає вміння синтезувати нову інформацію, інтегрувати її в єдине ціле раніше засвоєних знань, умінь та навичок.

Оволодіння такою компетенцією є одним із стрижневих *напрямів саморозвитку*:

- здатність успішно адаптуватися до умов, що швидко змінюються;
- здатність до опанування ІКТ;
- інтелектуальний потенціал;
- комунікативність;
- аналітичний спосіб мислення;
- творчість;
- креативність;
- морально-психологічна зрілість;
- інформаційна культура;
- професійна компетентність;
- уміння встановлювати та підтримувати необхідні контакти, взаємодіяти в соціумі, що передбачає наявність комунікативних здібностей;
- володіння галузевою термінологічною лексикою на належному професійному рівні;
- орієнтованість на позитивний результат тощо[3].

Сьогодні однією із найбільш гострих і болючих проблем, пов'язаних з іміджем, є проблема можливої трансформації бібліотечної професії в XXI столітті. Бурхливий розвиток процесів інформатизації не стільки поліпшив становище бібліотек, скільки загострив багато питань і породив нові стереотипи.

Ситуацію ускладнює відсутність єдиного образу бібліотеки (найчастіше

згадуються дві концепції: бібліотека-сховище і бібліотека-інформаційний центр). Інформаційні центри - це спроба пошуку нового іміджу і більш високого соціального статусу. Саме через такі нюанси виникає загроза трансформації і перейменування бібліотечної професії. Становище покращиться лише тоді, коли кожен бібліотекар повірить в себе і буде знати собі ціну. Тому сучасним девізом кожного фахівця мають стати слова «Імідж перш за все!»

Висновки.

Узагальнюючи, треба сказати, що бути бібліотечним фахівцем – значить бути високоосвіченою людиною, адже часто буває так, що саме бібліотечна інформація дає людині необхідні знання, допомагає їй знайти правильне рішення в різних ситуаціях; означає бути інтерактивним, цікавим, безперервно навчатись, постійно працювати над собою, відповідати духу часу та бути готовим завжди йти на крок попереду читача.

Література:

1. Слободян, Л. М. Професійні компетенції бібліотекаря – шлях до успішної роботи бібліотеки [Електронний ресурс] / Л. М. Слободян // II науково-практична конференція «Бібліотека в умовах сучасності і конструювання майбутнього», м. Вінниця, 25 вересня 2019 р. Електрон. текст. дані. Режим доступу: https://library.vn.ua/Konf2019/texts/7_2.htm, вільний

2. Професійна компетентність бібліотекаря – запорука ефективного функціонування бібліотеки [Електронний ресурс]: (метод. поради) / Упр. культури і туризму Черкас. облдержадмін., Обл.універс. наук. б-ка ім. Тараса Шевченка; Режим доступу: brary.ck.ua/files/prod/prod0004.pdf, вільний.

3. Коржик, Н. Професійні компетенції бібліотекаря ХХІ століття [Текст] / Н. Коржик // Вісник Книжкової палати. 2017. № 6. С. 12–14.

Literature:

1. Slobodian, L. M. Professional competencies of a librarian - the way to successful work of the library [Electronic version]. / L. M. Slobodian // II scientific and practical conference “Library in the conditions of modernity and design of the future”, Vinnytsia, September 25, 2019 Electronic text https://library.vn.ua/Konf2019/texts/7_2.htm, free.

2. Professional competence of the librarian is the key to the effective functioning of the library [Electronic resource] : (methodological advice) / Department of Culture and Tourism of Cherkasy Regional State Administration, Regional.Taras Shevchenko Regional Universal Scientific Library of Cherkasy Regional Council. Access mode: brary.ck.ua/files/prod/prod0004.pdf, free. <http://zounb.zp.ua/node/620>, free.

3. Korzhyk, N. Professional competencies of the librarian of the XXI century [Text] / N. Korzhyk // Bulletin of the Book Chamber. 2017. № 6. С. 12-14.

***Annotation.** The article reveals an innovative approach to considering psychological-pedagogical competencies as a dynamic tool aimed at actively introducing innovations into the media space of libraries, ensuring their adaptation to the challenges of the digital age. The key competencies required for a librarian in the age of digital transformation are highlighted. A systematic approach to competence development is proposed, including education, training and continuous professional development to ensure the relevance of skills*

***Key words:** professional competence, digital literacy, library specialist, innovative library media space.*